

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียน
ในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง

Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development
Life and Career Skills for Students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน¹, วรารณ ภูมิ², ชิสัพพัชร์ ชูทอง³, ศิญาพัฒน์ แสนจันทร์พิไชย⁴, ดวงพร อุ่นจิตต์⁵, สมศักดิ์ กำทอง⁶,
กนกพร ศรีวิชัย⁷, หฤทัย ไทยสุชาติ⁸ และ พรสวรรค์ มณีทอง⁹

Duangjan Kaewkongpan¹, Waraporn Poommalee², Chisapath Choothong³, Siyaphat Senchanthichai⁴,
Duangporn Aunjit⁵, Somsak Gatong⁶, Kanokporn Sriwichai⁷, Haruthai Thaisuchat⁸ and Pronsawan Maneethong⁹

^{1,3,6,8}คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

^{2,9}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

⁴คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

⁵คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

⁷คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

^{1,3,6,8}Faculty of Science, Lampang Rajabhat University, Thailand

^{2,9}Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Thailand

⁴Faculty of Industry and Technology, Lampang Rajabhat University, Thailand

⁵Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Thailand

⁷Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding E-mail: duangjan.kkp@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0499-4924>

²E-mail: poommalee@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0853-6793>

³E-mail: cc_chisapath@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2937-4084>

⁴E-mail: siyaphat@lpru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-0850-3886>

⁵E-mail: duangporn@lpru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7431-6206>

⁶E-mail: somsak_gat@hotmail.co.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8458-3738>

⁷E-mail: aom_pond@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7786-1193>

⁸E-mail: haruthaithai@yahoo.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2019-6069>

⁹E-mail: Maew_maneetong@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-6969-7295>

Received 09/06/2023

Revised 13/06/2023

Accepted 16/06/2023

บทคัดย่อ

พื้นที่บ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อผลิตเครื่องดนตรีไทย (ซิม) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน และผลิตภัณฑ์ที่สร้างอาชีพและรายได้ให้ราษฎรแทบทุกครัวเรือน กลุ่มอาชีพทำซิม จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้ประกอบการทำซิมถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปาง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของ

[519]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

นักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม สู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง รูปแบบวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม กลุ่มผู้ประกอบการทำซิมบ้านแม่ทะ สถาบันการศึกษาในตำบลทุ่งฝาย และนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสำรวจ 4) การสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนชาวบ้าน ผู้ประกอบการผลิตเครื่องดนตรีซิม และบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้น วิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมในดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม ซึ่งเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรมและการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนเป็นขั้นตอนที่นำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม มาออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ สำหรับนักเรียน และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนพบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์คุณภาพแล้ว ทำให้เห็นว่า ชุมชนสามารถผลิตเครื่องดนตรีซิมเป็นอาชีพได้และต้องการสืบทอดให้คงอยู่ ทั้งนี้ยังขับเคลื่อนโดยเยาวชนในโรงเรียนของชุมชน จากการวิจัยครั้งนี้ให้มีการขับเคลื่อนในหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่สร้างสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนโดยการบรรเลงเครื่องดนตรีซิมของชุมชนกลมเกลียวจิตใจและความภาคภูมิใจของชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; เครื่องดนตรีซิม; ทักษะชีวิตและอาชีพ; ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

Ban Mae Ta area, Thung Fai Subdistrict, Mueang District, Lampang Province is an area where groups gather to produce Thai musical instruments (Khim), which are unique to the village, and products that create jobs and income for the people of almost every household. The dulcimer-making occupational group was established in 1996 with local sages and dulcimer-making entrepreneurs. It is considered an outstanding and unique area of Lampang Province. This research article aimed to 1) manage local wisdom knowledge of dulcimer musical instruments, 2) promote the learning of local knowledge of dulcimer musical instruments to develop life and career skills

[520]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

for students, and 3) study the satisfaction of students towards learning the local wisdom of the dulcimer musical instrument to develop life and career skills for students in Thung Fai Sub-district, Lampang Province. This research was mixed-method which integrated quantitative Research and qualitative research. Target groups were local wisdom of dulcimer musical sages, Ban Mae Tha's group of dulcimer entrepreneurs, educational institutions, and students in Thung Fai Subdistrict. The research tools were 1) a questionnaire, 2) an interview form, 3) a survey form, 4) a focus group discussion by collecting information from local sages, a group of dulcimer entrepreneurs and educational personnel in the area, and 5) a satisfaction questionnaire. Statistics for analyzing data were mean, and standard deviation which were presented with a table and description. And the qualitative data analysis was using open-ended questions which were analyzed by content analysis, then analyzed by categorized knowledge about the local knowledge of the dulcimer musical instrument that passed for accuracy from the experts. The results stated that; (1) the knowledge management of local wisdom on dulcimer musical instruments, in conducting knowledge management of local wisdom musical instruments which is a system for seeking knowledge, knowledge creation or innovation, and proper storage of knowledge to increase the efficiency of working knowledge of local knowledge of dulcimer musical instruments. (2) the promotion of learning local wisdom of dulcimer musical instruments can develop life skills and careers for students is a step that brings the knowledge gained from knowledge management of local knowledge of dulcimer musical instruments. designed to develop life and career skills for students. And (3) the satisfaction of the students about learning the local wisdom of the dulcimer musical instrument, it was found that the overall satisfaction was at a high level, and from qualitative analysis, it mentioned that the community can produce dulcimer musical instruments as a career and wants to inherit them to remain alive and also driven by the youth generation in community schools. Suggestions from this research were encouraging and drive in the teaching and learning curriculum to see the value of local wisdom that creates aesthetics for students by playing the community's dulcimer instrument to soothe the mind and pride of the community.

Keywords: Knowledge Management; Dulcimer Instruments; Development Life and Career Skills; Local Wisdom

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนรุ่นก่อนได้เรียนรู้ ได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับถิ่นที่อยู่อาศัย และส่งต่อองค์ความรู้เหล่านั้นสืบทอดไปสู่คนรุ่นหลังเพื่อการคงอยู่ของเอกลักษณ์ ชาติพันธุ์ของตน ด้วยสภาพนิเวศน์ที่ หลากหลายภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นในเงื่อนไขที่แตกต่างตามบริบทของนิเวศน์ สังคมและวัฒนธรรม (นิชมน ภมร และ พัทรี ตันติวิภาวิน, 2563) ถึงแม้โลกาภิวัตน์จะมีอิทธิพล ทำให้ชุมชนเปลี่ยนไปจนถูกมองว่าสูญเสียภูมิปัญญาของตนเอง แต่แท้จริงแล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่ได้สูญหาย เพียงแต่ปรากฏอยู่ในรูปลักษณะอย่างอื่นที่ยังคงแอบแฝงอยู่ในบริบทของชุมชนตลอดมา (ณวิญ เสริฐผล, 2563) การนำภูมิปัญญาที่เป็นลักษณะเฉพาะในท้องถิ่นนั้น ๆ หรืออัตลักษณ์ของชุมชน ความแตกต่างเชิงพื้นที่ที่มีผลทำให้ภูมิปัญญาแต่ละแห่งแตกต่างกันและความแตกต่างของภูมิปัญญา คือ เอกลักษณ์ เฉพาะของแต่ละชุมชน เนื่องจากการ ดำรงอยู่ของชุมชนมีประวัติศาสตร์และสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์, 2561)

พื้นที่บ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผาญ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อผลิตเครื่องดนตรีไทย (ขิม) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน และผลิตภัณฑ์ที่สร้างอาชีพและรายได้ให้ราษฎรแทบทุกครัวเรือน กลุ่มอาชีพทำขิม จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้ประกอบการทำขิมถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปาง ที่ได้มีการเผยแพร่ผลงาน นิทรรศการต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องดนตรีขิม ซึ่งเป็นที่รู้จักด้านเครื่องดนตรีขิมในวงกว้าง ในขณะเดียวกันการเผยแพร่และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการถ่ายทอดไปสู่เยาวชนรุ่นหลังให้สามารถดำรงต่อไปได้ ในทางตรงกันข้ามการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งย่อมมีปัญหาอุปสรรคในการถ่ายทอดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่องว่างระหว่างวัยในการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้านสู่เยาวชนรุ่นหลัง รวมไปถึงความตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ดังงานวิจัยของสุภาพร ลามะไ, ทิพาพร สุจारी, พงศ์ธร โพธิ์พูลศักดิ์ (2566) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญในความสามารถในการดำรงชีวิตของทุก ๆ ช่วงวัย ในขณะเดียวกันควรมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงตนได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องรอจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาในช่วงชั้นนั้น ๆ ในปัจจุบันการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน เยาวชนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพหรือสามารถสร้างอาชีพเพื่อสร้างรายได้ จะเห็นได้จากในสถาบันการศึกษาต่างได้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนตามความสนใจของผู้เรียนเองนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ความสามารถดังกล่าวไปต่อยอดในอนาคตได้ อีกทั้งการดำรงชีวิตในปัจจุบันทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) มีความสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ในปัจจุบันและอนาคต (World Health Organization, 1999)

[522]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาญ จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lamphang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่รวดเร็ว ผู้คนย่อมมีการปรับตัวให้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งความเป็นตัวตน ความเป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเช่นเดียวกัน เฉกเช่นเดียวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมของชุมชนบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ในชุมชนรวมถึงมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเครื่องดนตรีขิมที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ อีกทั้งจะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมของบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผายนั้นต้องอาศัยคนในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งกลุ่มนักเรียน เยาวชนในชุมชนนั้นเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นสืบทอดการอนุรักษ์ การเผยแพร่ รวมไปถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องดนตรีขิม สู่การพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนเนื่องจากกลุ่มนักเรียนหรือเยาวชนในท้องถิ่นเป็นกำลังสำคัญในการสานต่อและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ประกอบกับยังสามารถสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญ ดังที่แนวนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล มุ่งเน้นให้หน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาถึงปัญหา ความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาในแต่ละช่วงวัยอย่างรอบด้าน และการมีทักษะการงานได้ถูกบรรจุลงในหลักสูตรการศึกษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

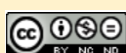
ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่วิจัย

- 1) **พื้นที่การวิจัย:** พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
- 2) **ผลการวิเคราะห์บริบทและศักยภาพของพื้นที่:** หมู่ที่ 5 บ้านแม่ทะ ต.ทุ่งผาย อ.เมืองลำปาง และสถานศึกษาในตำบลทุ่งผาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
- 3) **หน่วยงานสนับสนุน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ผู้ขับเคลื่อนชุมชน:** ปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม กลุ่มผู้ประกอบการทำขิมบ้านแม่ทะ และสถาบันการศึกษาในตำบลทุ่งผาย

[523]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lamphang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

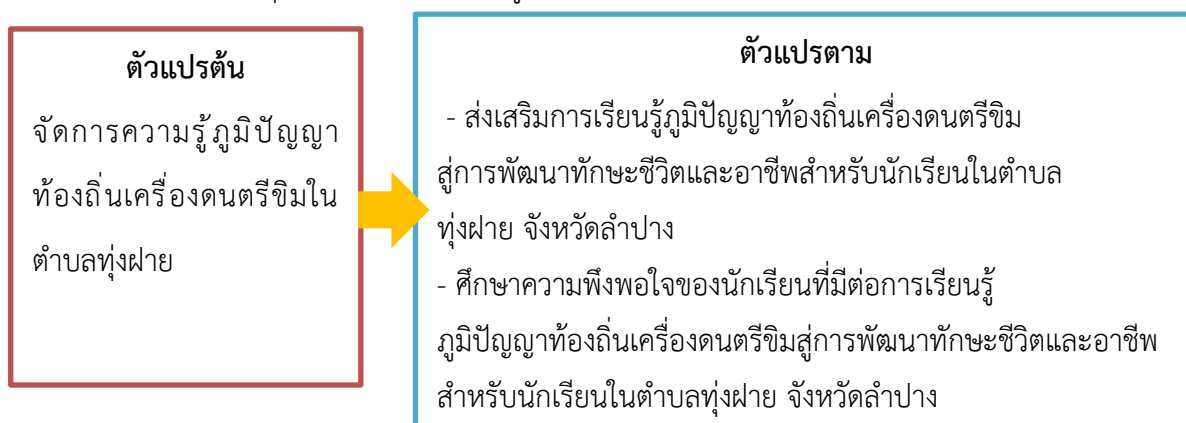
4) พื้นที่ถ่ายทอด ขยายผล/นำไปใช้ประโยชน์: สถาบันการศึกษาในตำบลทุ่งฝาย กลุ่มเยาวชนในตำบลทุ่งฝาย กลุ่มผู้สูงอายุ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปรต้น ได้แก่ จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมในตำบลทุ่งฝาย
ขอบเขตด้านตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง และ 2. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยออกแบบการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผลงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้ (1) การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การบันทึกภาพผ่านกล้องโทรศัพท์ การบันทึกวิดีโอ การสนทนากลุ่มย่อย (3) เวทีการเรียนรู้ สรุปลและถอดบทเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (4) การจัดเวทีการเรียนรู้ คือ เวทีการแสดงเครื่องดนตรีขิม จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องดนตรีขิม นักเรียนหรือเยาวชนที่สนใจเป็นการรวบรวมเชิงคุณภาพที่อาศัยการตีความจากข้อมูลที่ได้จากเวทีการเรียนรู้ (5) การสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ และสรุปผลการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม กลุ่มผู้ประกอบการทำขิมบ้านแม่ทะ สถาบันการศึกษาในตำบลทุ่งฝาย และนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: (1) แบบสอบถาม คือ แบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม เป็นการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการผลิตเครื่องดนตรีซิม (2) แบบสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้รู้ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการค้นคว้าเอกสารจากงานวิจัย (Documentary Research) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมของชุมชนบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง (3) แบบสำรวจ คือ แบบสำรวจความต้องการในการถ่ายทอด การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม รวมไปถึงความต้องการในการสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผาย (4) การสนทนากลุ่ม คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการการผลิตเครื่องดนตรีซิม และบุคลากรทางการศึกษา (5) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

5.1 สร้างแบบประเมินแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

5.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าคะแนนการประเมินมาเทียบกับเกณฑ์การประเมิน แปลความหมายคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรมอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 นำแบบวัดความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

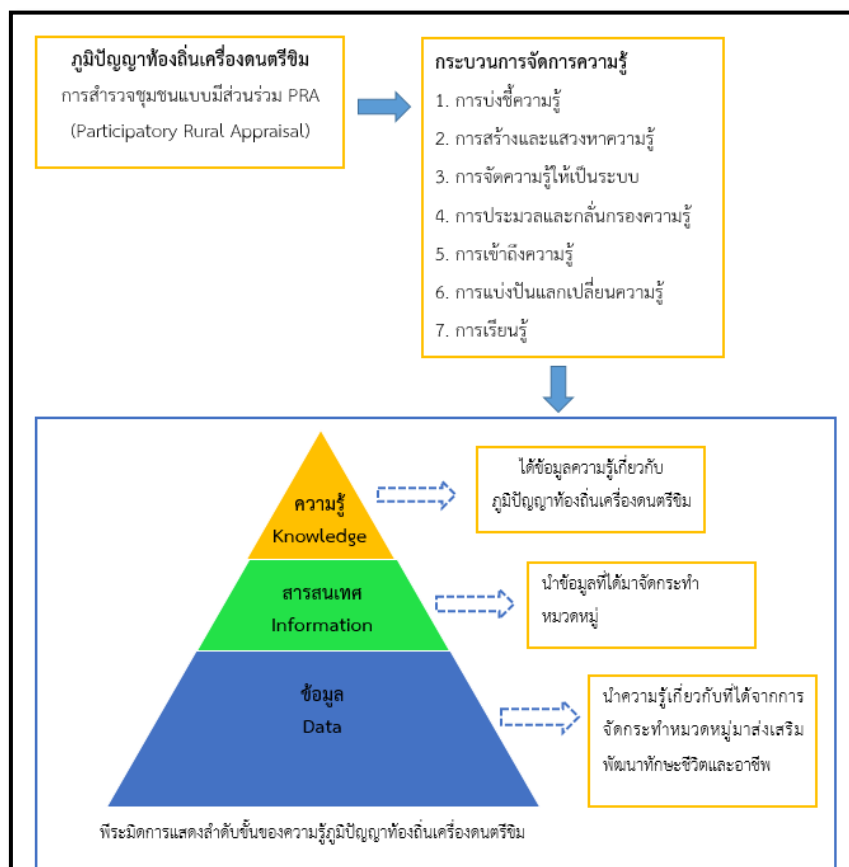
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย: การตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องดนตรีซิม (2) พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป (3) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยนำไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's alpha (4) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่ใช้ จากการถอดข้อความแบบคำตอบจากเครื่องบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ร่วมกับการเขียนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลมาตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย โดยการ 1) แยกข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย (Segmenting) 2) ทำการใส่รหัสข้อมูล (Coding) ทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อนำผลที่ได้ไปจัดกระทำข้อมูล และ 3) จัดกลุ่มข้อมูล (Category) จนได้ข้อค้นพบ

(Theme) (Glaser & Strauss, 1967) ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลแบบสามเส้ากับนักวิจัยร่วมเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ (Credibility) (Merriam, 1998)

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม

สำหรับขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมซึ่งเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรมและการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมของบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งผาขาม จังหวัดลำปาง โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมตามที่ ลักษณะ เกษราพันธ์ (2561) พัฒนาขึ้นเคเคแอลวีซีเอส โมเดล “KKLVCS MODEL” ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยที่ Knowledge Model (รูปแบบของความรู้) K หมายถึง Knowledge sharing and Exchanging (การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้) L คือ Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้) V คือ Value (คุณค่า) C คือ Conservation (การอนุรักษ์) S คือ Self-Reliance (การพึ่งตนเอง) สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานและการได้มาซึ่งข้อมูล ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 2: กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมในตำบลทุ่งผาขาม จังหวัดลำปาง

[526]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาขาม จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lamphang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

2) ขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนที่นำองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มาออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ สำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบการในการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 2 นำความรู้ที่ได้จากขั้นที่ 1 มาสร้างและออกแบบทักษะชีวิตและอาชีพให้สำหรับนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการ PDCA ดังนี้

ตารางที่ 1: กระบวนการพัฒนาพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

กระบวนการ/พัฒนา	กิจกรรมการพัฒนา
1. ขั้นการวางแผน (Plan: P)	นำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องดนตรีขิม มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในชุมชนตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง
2. ขั้นที่ 2 ขั้นการเนินงาน (Do: D)	ดำเนินการตามกระบวนการ/ขั้นตอนในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ โดยการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องดนตรีขิม รวมไปถึงการสร้างความตระหนัก การเห็นคุณค่าแห่งตน และการเห็นคุณค่าเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน
3. ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจสอบ (Check: C)	ระหว่างดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ โดยการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มีการตรวจสอบถึงปัญหาและอุปสรรคในด้านอื่น ๆ ระหว่างการดำเนินกิจกรรม เช่น ความสามารถในการถ่ายทอด ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติ ระดับความสนใจ ที่เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน
4. ขั้นที่ 4 ขั้นการปรับปรุง (Act: A)	นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขดำเนินของแต่ละขั้นตอนและพัฒนาในวงรอบต่อไป

3) ขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นทำการวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ด้วย SECI model 4 ระดับ คือ ระดับที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (Socialization) ระดับที่ 2 การสร้างความรู้ชัดแจ้งจากความรู้ฝังลึก (Externalization) ระดับที่ 3 การรวมความรู้ (Combination) เป็นการรวบรวมความรู้ที่ชัดแจ้งมาบันทึก จัดหมวดหมู่ หรือสร้างเป็นความรู้ที่ยกระดับขึ้น และระดับที่ 4 การนำความรู้ที่ชัดแจ้งมาปฏิบัติ (Internalization) นำผลของการเชื่อมโยงความรู้มาสู่การปฏิบัติเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้หรือเป็นการสร้างนวัตกรรม

ผลการวิจัย

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม

สำหรับขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ซึ่งเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรมและการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมของบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง โดยใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ตามที่ ลักษณะ เกยุราพันธ์ (2561) พัฒนาขึ้นเคเคแอลวีซีเอส โมเดล “KKLVCS MODEL” ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยที่ Knowledge Model (รูปแบบของความรู้) K หมายถึง Knowledge sharing and Exchanging (การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้) L คือ Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้) V คือ Value (คุณค่า) C คือ Conservation (การอนุรักษ์) S คือ Self-Reliance (การพึ่งตนเอง) สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานและการได้มาซึ่งข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้นำโมเดล Knowledge Model มาเป็นวิธีการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมของชุมชนบ้านหมู่ 5 ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งได้ผลการดำเนินการจัดการความรู้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง

ภาพประกอบสัมภาษณ์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมในตำบลทุ่งฝายจังหวัดลำปาง	ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม
	บ้านหมู่ 5 ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รับความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีซิมจากการที่ในสมัยก่อนเมื่อ 30-40 ปีก่อน คนในหมู่บ้านได้เดินทางไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร และได้ทำงานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี จึงทำให้คนในสมัยก่อนมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ติดตัวมา เมื่อกลุ่มคนเหล่านั้นได้กลับมาอยู่ภูมิลำเนาของตน จึงได้รวมกลุ่มเกี่ยวกับเครื่องดนตรีขึ้น โดยแต่ละคนจะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องดนตรีที่แตกต่างกัน จึงทำให้ต้องอาศัยความรู้หลายส่วนเข้าด้วยกัน ณ ปัจจุบันบ้านหมู่ 5 ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีโรงงานผลิตเครื่องดนตรีซิมหลายโรงงาน ซึ่งเมื่อก่อนได้มีการรวมตัวกันทำแต่ ณ ปัจจุบันนี้ บุคคลที่ทำเครื่องดนตรีซิม และเครื่องดนตรีต่าง ๆ ต่างกระจายกันซึ่งไม่ค่อยได้รวมตัวกันทำเหมือนสมัยก่อน ด้วยเหตุผลหลาย ๆ อย่าง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีซิมส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการผลิตเครื่องดนตรีซิม และสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีซิม ให้คนรุ่นหลังได้ แต่ปัญหาอย่างหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเครื่องดนตรีซิมต้องการให้คนรุ่นหลังมาสืบทอดภูมิปัญญาต่อไป
	การผลิตเครื่องดนตรีซิมนิยมนำไม้ชิงชัน และไม้ขนุนในการทำฐานของซิม ซึ่งจะทำให้เสียงของซิมไพเราะ ความแตกต่างของเสียงเครื่องดนตรีซิม จะขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ที่นำมาทำฐานของเครื่องดนตรีซิม และความแน่นของไม้ ถ้าไม้อ่อนหรือแข็งเกินไปก็จะส่งผลต่อเสียงที่เกิดขึ้น ปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเครื่องดนตรีซิม ไว้ว่า “ไม้ชิงชัน” จะมีเสียงที่นุ่มไพเราะมากกว่าไม้ขนุน แต่มีราคาแพงกว่า สำหรับการผลิตเครื่องดนตรีซิม 1 ตัว ใช้เวลาในการผลิต 2 วันถึงจะแล้วเสร็จ สำหรับขนาดที่มีความเหมาะสมและเล่นง่ายสุด คือ ซิมขนาดกลาง ราคาในการผลิตประมาณ 1,800-2,000 บาท ต่อ หนึ่งตัว

ภาพประกอบสัมภาษณ์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องดนตรีซิมในตำบลทุ่งฝ่ายจังหวัดลำปาง	ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิม
	สำหรับการเล่นเครื่องดนตรีซิม ปราชญ์ชาวบ้านให้ข้อมูลว่าสามารถเล่นได้ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ ขึ้นไป สำหรับผู้เล่นที่ยังไม่มีพื้นฐานจะมีสัญลักษณ์โน้ต ติดไว้เพื่อให้รู้ตำแหน่งต่าง ๆ ของเสียงสูง กลาง และต่ำ รวมไปถึงการวางมือ การจับไม้ที่ถูกต้องสำหรับการเล่นซิม ซึ่งจะเล่นโน้ตที่ง่ายไปยากตามลำดับ สำหรับการฝึกหัดได้รับการฝึกอย่างสม่ำเสมอประมาณหนึ่งเดือนก็สามารถเล่นได้คล่องแคล่ว ทั้งนี้ปราชญ์ชาวบ้านยังแนะนำว่าในการเล่นเครื่องดนตรีซิมจะฝึกให้ผู้เล่นจำโน้ตมากกว่าการดูโน้ตในกระดาษ เพราะผู้เล่นจะได้ฝึกทักษะการฟังเสียง หากจดจำโน้ตกระดาษเวลาเล่นจะมีความพะวง และกังวล แต่เทคนิควิธีการฝึกต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับผู้ฝึก และผู้ถูกฝึก
	สำหรับการเล่นจะมีการทดสอบเสียง เทียบเสียงของเครื่องดนตรีซิมก่อนเพื่อตรวจสอบว่าเสียงของซิม ความสามารถในการควบคุมมือทั้งสองของผู้บรรเลงดนตรีซิม แบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้ 1. การควบคุมน้ำหนักและจังหวะในการสลับมือทั้งสองให้สม่ำเสมอ คงที่เท่ากัน โดยผู้บรรเลงต้องสามารถควบคุมน้ำหนักของมือซ้ายและมือขวาให้เท่ากัน สม่ำเสมอตลอด ขณะกรอซิม จึงจะทำให้ได้เสียงกรอที่เรียบ ฟังแล้วไม่สะดุด นอกจากนี้จังหวะในการสลับกันของมือขวาและมือซ้าย ที่เท่ากัน สม่ำเสมออย่างรวดเร็วขณะกรอมีจังหวะในการสลับกันของมือซ้ายและมือขวาเป็นจังหวะที่เร็วมาก จนคนส่วนมากไม่เข้าใจว่ามีจังหวะในการสลับกันของมือ ซึ่งถ้าจังหวะสลับกันของมือเร็วมาก จะทำให้ความถี่ในการกรอจะมาก ปัจจุบันนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกรอเป็นอย่างมาก ผู้บรรเลงแต่ละคนจะมีจังหวะการสลับไม้ ที่เร็วและช้าแตกต่างกันออกไปตามศักยภาพของตน แต่จะเน้นที่ความสม่ำเสมอในขณะกรอเป็นหลัก หากจังหวะในการสลับมือช้าก็ต้องช้าจนจบการกรอแต่ละครั้ง ไม่ควรตีกรอเร็วและช้าสลับกันไป เพราะทำให้ไม่สามารถควบคุมจังหวะได้ 2. ความสามารถในการควบคุมข้อมือ นิ้วและแขน ซึ่งการจะกรอได้ละเอียดและ ไพ่วิหาว ควรใช้ข้อมือมากกว่าการใช้นิ้วอย่างเดียว เพราะการใช้ข้อมือนั้นจะได้เสียงที่คมชัด ควบคุมน้ำหนัก ในการตีได้ดีกว่าการใช้นิ้ว ซึ่งลักษณะในใช้ข้อมือที่ตีนั้นข้อมือไม่ควรทำมุมกับแขนมากเกินไป จะทำให้เกิดการ เกร็งของกล้ามเนื้อและบาดเจ็บได้ส่วนการใช้แขนนั้นเป็นส่วนสำคัญในการไปยังตำแหน่งโน้ตต่าง ๆ ของซิม ได้ถูกต้อง 3. ระดับ

[530]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีซิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝ่าย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lamphang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง ที่คณะผู้วิจัยได้นำความรู้ที่ได้จากขั้นที่ 1 (ตารางที่ 1) มาสร้างและออกแบบทักษะชีวิตและอาชีพให้สำหรับนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการ PDCA ซึ่งเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างปราชญ์ชาวบ้าน สถานศึกษา คุณครู และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ โดยมีการวางแผนการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมที่ให้นักเรียนสามารถเข้าใจวิธีการถ่ายทอด และเกิดการเรียนรู้ตลอดระยะเวลาดำเนินการ ซึ่งในกิจกรรมการละเล่น เครื่องดนตรีขิมนักเรียนบางคนอาจจะเรียนรู้ช้ากว่าเพื่อน การแก้ปัญหาครั้งนี้คือ ให้เพื่อนที่สามารถเล่นได้ช่วยสอน เพื่อให้เพื่อนเกิดความกังวลและมีความเป็นกันเอง หรือแม้กระทั่งนักเรียนบางคนอาจยังอ่านโน้ตไม่ค่อยถนัด หรือยังอ่านหนังสือไม่ค่อยคล่องมาก เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกการละเล่นเครื่องดนตรีขิม ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ และมีสมาธิในการเรียนรู้มากขึ้น รวมไปถึงมีความอดทนในการฝึกปฏิบัติการเล่นเครื่องดนตรีขิม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นของชุมชนมาบูรณาการกับสถานศึกษาและถ่ายทอดไปยังนักเรียน นอกจากเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนแล้วนั้นยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง รู้สึกรักในเครื่องดนตรี ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้จักความชอบ ความถนัดของตัวเองมากขึ้น หากนักเรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดในอนาคตหรือเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลที่นักเรียนย่อมได้รับโอกาส หรือได้รับการสนับสนุนในอนาคตต่อไป

3. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 3: ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ	4.58	0.50	มากที่สุด
2. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม	4.50	0.56	มาก
3. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม	4.52	0.65	มากที่สุด
4. รูปแบบ/หัวข้อ ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.31	0.45	มาก
5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.15	0.75	มาก
6. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่บูรณาการกับการเรียนการสอน	4.50	0.58	มากที่สุด
7. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมาธิในการเรียนการสอน	4.52	0.64	มากที่สุด
8. เป็นกิจกรรมที่ฝึกความอดทน ความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติ	4.69	0.60	มากที่สุด

[532]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งผาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
9. เป็นกิจกรรมที่เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างวัย	4.33	0.57	มาก
10. ภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมครั้งนี้	4.78	0.43	มากที่สุด
รวม	4.49	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$; S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการการจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$; S.D.=0.50) รายการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$; S.D.=0.56) รายการเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.52$; S.D.=0.65) รายการรูปแบบ/หัวข้อในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$; S.D.=0.45) รายการระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$; S.D.=0.75) รายการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่บูรณาการกับการเรียนการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$; S.D.=0.58) รายการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมาธิในการเรียนการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.52$; S.D.=0.64) รายการเป็นกิจกรรมที่ฝึกความอดทน ความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.69$; S.D.=0.60) รายการเป็นกิจกรรมที่เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างวัย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$; S.D.=0.57) และรายการภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.78$; S.D.=0.43)

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง ดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ซึ่งเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรม และการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมของบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ตามที่ ลักษณะ เกยุราพันธ์ (2561) พัฒนาขึ้นเคเคแอลวีซีเอสโมเดล “KKLVCS MODEL”

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง เป็นขั้นตอนที่นำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มาออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ สำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คือ นำความรู้มาสร้างและออกแบบทักษะชีวิตและอาชีพให้สำหรับนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการ PDCA

[533]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง ดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ซึ่งเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรม และการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมของบ้านแม่ทะ ตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง โดยใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ตามที่ ลักษณะ เกยุราพันธ์ (2561) พัฒนาขึ้นเคเคแอลวีซีเอส โมเดล “KKLVCS MODEL” ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยที่ Knowledge Model (รูปแบบของความรู้) K หมายถึง Knowledge sharing and Exchanging (การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้) L คือ Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้) V คือ Value (คุณค่า) C คือ Conservation (การอนุรักษ์) S คือ Self-Reliance (การพึ่งตนเอง) สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมในตำบลทุ่งฝายที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการในการจัดการความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีขิมจากปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้เคเคแอลวีซีเอส โมเดล “KKLVCS MODE” เป็นแนวทางในการจัดการความรู้ในครั้งนี้ ทำให้เห็นองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะภูมิปัญญาเครื่องดนตรีขิมที่มีความโดดเด่นของชุมชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งคนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังที่ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการให้ สอดคล้องกับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ สำลี รักสุทธี (2544) โดยในหลักการของการมีส่วนร่วมต้องถือว่าผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การเตรียมการ การหาข้อมูล การจัดการ การดำเนินการ จนถึง การประเมินผล โดยเน้นหลักประชาธิปไตย คำนึงถึงความสำคัญของปัจเจกบุคคล ยึดหลักความสุข ความมีชีวิตชีวาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกตัวเองมีความหมาย มีคุณค่าและสร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นและนำไปปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จได้ด้วยความมั่นใจ ซึ่งมีบุคคลที่เป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้นั้น ๆ ได้ ดังที่ ศูนย์ส่งเสริมการ ศึกษาตามอัธยาศัย, ม.ป.ป.อ้างถึงใน สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2551) กล่าวไว้ว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ ในการเรียนรู้ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สอน และผู้เรียน ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้มีความหลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เฉพาะครูอาจารย์จากโรงเรียนหรือ

[534]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lamphang Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>

สถาบันการศึกษา อาจเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้จากหน่วยงาน สถานประกอบการ หรืออาจเป็นบุคคลในชุมชนในท้องถิ่น ชาวบ้านที่มีความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พระ ผู้เฒ่าผู้แก่นักปราชญ์ ผู้นำ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนผู้เรียนก็มีความแตกต่างทั้งเพศ อายุ การศึกษา อาชีพประสบการณ์ ความสนใจ การจัดการเรียนรู้หรือจัดแหล่งการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นอย่างมาก กลุ่มเป้าหมายของการส่งเสริมให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในชุมชน นอกจากนี้ อัยนา ญะอุทานนท์ (2566) ได้ศึกษาการจัดการพื้นที่ด้วยอาหาร “มะตะบะปุยุต” จังหวัดปัตตานี เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ ส่งเสริมคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดไปสู่การสร้างวิสาหกิจชุมชน พบว่า โครงสร้างทางประวัติศาสตร์ชุมชนก่อนที่จะเกิดกระบวนการศิลปะชุมชนนี้ มีผลต่อการพัฒนาทางด้านแหล่งท่องเที่ยว

ในชุมชนบ้านทุ่งฝายจังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่มีการผลิตเครื่องดนตรีขิมและเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและเป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีที่สำคัญของชุมชนบ้านทุ่งฝายที่ทำให้เป็นที่รู้จักที่มีความโดดเด่นของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่ควรแก่การจัดการความรู้ เพื่อให้ความรู้เหล่านั้นสืบทอดไปยังรุ่นหลัง และให้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน ดังที่ อภิชาติ ใจอารีย์ (2557) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย มีที่มา 2 ลักษณะ คือ (1) ภูมิปัญญาดั้งเดิม และ (2) ความรู้ใหม่ที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยรูปแบบผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ หน่อไม้ดอง หน่อไม้ต้ม หน่อไม้แห้ง และหน่อไม้ชุบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของคนในชุมชน และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร การเรียนรู้ และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นวิถีชุมชนที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา 2) กระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดความรู้ โดยผ่านการพิจารณาว่าเป็นความรู้ดั้งเดิมหรือความรู้ใหม่ที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาเดิม (2) การแสวงหาความรู้ ที่มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนและการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอก (3) การแลกเปลี่ยนความรู้อย่างไม่เป็นทางการ ผ่านการพูดคุยและปรึกษาหารือ เพื่อการแก้ปัญหาในกระบวนการแปรรูป (4) การจัดเก็บความรู้ ส่วนใหญ่เป็นการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และ (5) การถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่มีลักษณะอย่างไม่เป็นทางการ ผ่านสมาชิกภายในครัวเรือน และ 3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ที่สำคัญ ได้แก่ (1) ความรู้ด้านการจัดการความรู้ (2) วัฒนธรรม/วิถีชุมชน (3) ผู้นำชุมชน (4) ทรัพยากรท้องถิ่น และ (5) โครงสร้างพื้นฐาน

การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง เป็นขั้นตอนที่นำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มาออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ สำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คือ นำความรู้มาสร้างและออกแบบทักษะชีวิตและอาชีพให้สำหรับนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการ PDCA ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน (Plan: P) ขั้นที่ 2 ขั้นการดำเนินงาน (Do: D) ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจสอบ (Check: C) และ ขั้นที่ 4 ขั้นการปรับปรุง (Act: A) เป็นการใช้แหล่ง

เรียนรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ในการบูรณาการกับสถานศึกษาที่อยู่ในชุมชน โดยมีส่วนร่วมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมในตำบลทุ่งฝาย เป็นอีกแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน รวมไปถึงเกิดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ ได้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังที่ ประยูร บุญใช้ และภูมิพงศ์ จอมหงส์ พิพัฒน์ (2558) ได้ศึกษา การวิจัยและพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร พบว่า รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้บูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร 2) วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) กำหนดรูปแบบวิธีการบูรณาการ 4) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการตาม บนแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น 5) การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 6) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เยาวชนหรือผู้เรียนผู้สนใจการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังเช่นงานวิจัยของสมาลี สังข์ศรี, พัชรพลย์ สังข์ศรี (2565) ได้ศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับบุคคลทุกช่วงวัยในสังคมไทย พบว่า หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมและมีศักยภาพในการเผชิญและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม นั่นคือการศึกษาริธีการเรียนรู้และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกช่วงอายุของชีวิต ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหากประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตรงประเด็นและเป็นประโยชน์จะช่วยให้ประชาชนพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.57 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม ได้ฝึกปฏิบัติการเล่นเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นสิ่งที่นักเรียนบางคนได้เห็นปู่ ย่า ตา ยาย หรือลุง ป้า น้า อา ได้เล่นเครื่องดนตรีขิม จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจและเห็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของตัวเองและสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ได้นำมาบูรณาการกับการเรียนกับสถานศึกษา และเป็นการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียนที่สามารถนำไปต่อยอดได้ สุชาดา วงศ์สวาสดี และสุชาภา คล้ายมณี (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนในวิชาพหุวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชา พหุวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล และการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การที่นักเรียนสามารถเลือกแหล่งเรียนรู้ที่จะศึกษาตามความสนใจ รองลงมาคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ และนักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องที่สนใจตรงตามความต้องการและครูผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนตามลำดับ ในชุมชนวิชาพหุวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า นักเรียนที่มีเพศและอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สถิตินักเรียนส่วน

ใหญ่มีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งชุมชนทำให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากสถานที่จริง ได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งชมภูมิใจควรสืบทอดและรักษาไว้พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการสื่อสารและการนำเสนอเรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชดา เวชญาติลักษณ์ (2559) การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประยุกต์ใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการศึกษาแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมและการโดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวิทยากร อีกทั้ง กุสุมา พรหมคุณ และอาทิตย์ โคขิง (2561) ได้ศึกษา การพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: การจัดการเรียนรู้เพื่อต่อยอด ผลิตภัณฑ์การทอเสื่อจากกล้วยพลาสติกที่เหลือใช้ ด้วยนวัตกรรมใหม่ ระหว่างโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) กับชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนและประชาชนในชุมชนที่เรียนด้วยนวัตกรรมใหม่อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.68

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรนำการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิม มาทดลองใช้จริงในพื้นที่ชุมชนในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ชุมชนให้สืบต่อเนื่องและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรีขิมของชุมชนได้อย่างภาคภูมิใจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน เช่น ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ด้านการอธิบายหลักการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา พรหมคุณ และอาทิตย์โคขิง. (2561). การพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : การจัดการเรียนรู้เพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์การทอเสื่อจากกล้วยพลาสติกที่เหลือใช้ ด้วยนวัตกรรมใหม่ ระหว่างโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) กับชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*. 2(2), 165-180.

คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ณิธิ สุริยผล. (2563). การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมโลกาภิวัตน์. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 5(2), 313-331.

- ณิชนม ภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน. (2563). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน ภาคเหนือตอนบนของไทย. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจ และสังคมศาสตร์*. 6(2), 28-44
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2559). การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการศึกษาแหล่งเรียนรู้. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 13(63), 1-10.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร บุญใช้ และภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2558). การวิจัยและพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 12(58), 185-194.
- ลักขณา เกษราพันธ์. (2561). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา: อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 13(2), 75-85.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2551). *พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำลี รักสุทธี. (2544). *เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์. (2561). พลวัตการสืบทอดและการผลิตซ้ำสื่อวัฒนธรรม ประเพณีวังควายในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 9(2), 45-59.
- สุชาติ วงศ์สวัสดิ์ และสุภาว คล้ายมณี. (2562). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในวิชาพหุวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 6(9), 4511-4526.
- สุภาพร ลามะไ, ทิพาพร สุจารี, พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*. 3(3), 381-400.
- สมาลี สังข์ศรี และพัชรารัตน์ สังข์ศรี. (2565). การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับบุคคลทุกช่วงวัยในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*. 16(2), 158-170.
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 4(2), 247-285.
- อัยนา ญะยธานนท์. (2566). การจัดการพื้นที่ด้วยอาหาร “มะตะบะปยุต” จังหวัดปัตตานี เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ ส่งเสริมคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดไปสู่การสร้างวิสาหกิจชุมชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*. 17(2), 1-13.
- Glaser, B.G., & Strauss, A.L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Merriam, S.B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- World Health Organization. (1999). *Partners in Life Skills Education*. Geneva: WHO.

[538]

Citation:

ดวงจันทร์ แก้วกพาน และคณะ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องดนตรีขิมสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับนักเรียนในตำบลทุ่งฝาย จังหวัดลำปาง.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 519-538

Kaewkongpan, D., & et al., (2023). Knowledge Management of Local Wisdom on Dulcimer Instruments to Development Life and Career Skills for

Students in Thung Fai Subdistrict, Lampang Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3 (4), 519-538; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.205>